

«Ο Ψυχρός Πόλεμος»

Δρ Σαλονικίδης Δημήτριος

Φιλολόγος, 1^ο Πρότυπο Πειραματικό ΓΕΛ Θεσ/νίκης «Μ. Ανδρόνικος»
demsalonik@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αυτό αποτελεί μια διδακτική πρόταση που φιλοδοξεί να φέρει τους μαθητές σε μια πρώτη επαφή με το φαινόμενο του Ψυχρού Πολέμου (κύρια γεγονότα, πρωταγωνιστές, μέθοδοι ανταγωνισμού, ιδεολογικές διαφορές) και να τους δημιουργήσει έναν γόνιμο ιστορικό και πολιτικό προβληματισμό, ασκώντας τους παράλληλα στη μεθοδολογία ερμηνείας και αποτίμησης των ιστορικών γεγονότων μέσα από τη διερεύνηση πηγών ποικίλης μορφής (κείμενα, βίντεο, φωτογραφίες, χάρτες, αφίσες). Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες των 4-5 ατόμων και αναζητούν πληροφορίες για συγκεκριμένες πτυχές του Ψυχρού Πολέμου: τη διαίρεση της Γερμανίας, τη συνδιάσκεψη της Γιάλτας και τη δημιουργία των δύο μεγάλων συνασπισμών, τις προσπάθειες για την εδραίωση της ειρήνης, το ΝΑΤΟ και το Σύμφωνο Βαρσοβίας, τον πόλεμο της προπαγάνδας, τις κρίσιμες στιγμές του Ψυχρού Πολέμου, το τείχος του Βερολίνου, την πτώση του Ανατολικού μπλοκ και τον ελληνικό Εμφύλιο Πόλεμο. Η αναζήτηση γίνεται με εργαλεία του Διαδικτύου (ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες, εφημερίδες, ιστολόγια, βίντεο, εξειδικευμένες ιστοσελίδες ιστορικού περιεχομένου). Η παρουσίαση γίνεται μέσω νοητικών χαρτών, επεξεργαστή κειμένου και παρουσιάσεις Power Point, αλλά και προφορικά (προσχεδιασμένος προφορικός λόγος). Το σενάριο κλείνει με την εμπέδωση των γνώσεων μέσα από συγκεκριμένες ασκήσεις (σταυρόλεξο, άσκηση συμπλήρωσης κενών, άσκηση πολλαπλής επιλογής) που φτιάχνουν οι μαθητές κάθε ομάδας ή ο διδάσκων σε Hot Potatoes και τις οποίες απευθύνουν στα μέλη των άλλων ομάδων.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: ψυχρός πόλεμος, διαδίκτυο, πολυτροπικότητα

ΑΞΟΝΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

1. **Τίτλος διδακτικού σεναρίου:** Ο Ψυχρός Πόλεμος
2. **Εκτιμώμενη διάρκεια διδακτικού σεναρίου:** 6
3. **Ένταξη του διδακτικού σεναρίου στο πρόγραμμα σπουδών/προαπαιτούμενες γνώσεις**

Το σενάριο συνδέεται με το μάθημα της Ιστορίας Γενικής Παιδείας (Νεότερη και σύγχρονη) της Γ' Λυκείου και συγκεκριμένα με την ενότητα που αναφέρεται στον Ψυχρό Πόλεμο (ΣΤ, 2-3). Οι μαθητές προϋποτίθεται ότι γνωρίζουν τα γεγονότα που οδήγησαν στο τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και την ήττα της ναζιστικής Γερμανίας, καθώς και τα γεγονότα που συνδέονται με τη Ρωσική Επανάσταση και την άνοδο των μπολσεβίκων στην εξουσία (τα οποία έχουν διδαχθεί σε προηγούμενες ενότητες του βιβλίου).

Δεδομένου ότι οι μαθητές έχουν γεννηθεί μετά την πτώση του Ανατολικού Μπλοκ και εν πολλοίς αγνοούν τον μεταπολεμικό πολιτικό χάρτη της Ευρώπης (διαίρεση σε δύο αντίπαλα ιδεολογικά στρατόπεδα), το σενάριο στηρίζεται στην αναλυτική παρουσίαση όχι μόνο των μεταπολεμικών ψυχροπολεμικών δράσεων των αντιπάλων δυνάμεων, αλλά και των βαθύτερων ιδεολογικών και πολιτικών τους διαφορών (μέσα από τον τρόπο που «έβλεπαν» η μία την άλλη). Επιπλέον το σενάριο εκμεταλλευόμενο τις ενδεχόμενες γνώσεις των μαθητών από συγγενικά τους πρόσωπα για τα γεγονότα του Εμφυλίου Πολέμου φιλοδοξεί να διευρύνει τις γνώσεις των μαθητών για το ιστορικό αυτό γεγονός εντάσσοντάς το παράλληλα στο ευρύτερο πλαίσιο των ιδεολογικών και πολιτικών συγκρούσεων της εποχής στον ευρωπαϊκό χώρο, ξεπερνώντας έτσι την παραδοσιακή λογική της ερμηνείας των ιστορικών γεγονότων της χώρας μας μέσα από το στενό πρίσμα των εσωτερικών πολιτικών εξελίξεων.

4. Σκοποί και στόχοι του διδακτικού σεναρίου

Α) ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ

Να γνωρίσουν οι μαθητές βασικά γεγονότα της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου: την έναρξή του, την κορύφωσή του, τη λήξη του, τους βασικούς πρωταγωνιστές.

Να συνειδητοποιήσουν τη διαίρεση του κόσμου σε δύο αντίπαλα στρατόπεδα, τους μηχανισμούς που χρησιμοποιούσαν αυτά (προπαγάνδα, διεθνείς οργανισμούς (NATO/Σύμφωνο Βαρσοβίας), διαίρεση πόλεων/χωρών σε ζώνες επιρροής) και την κρισιμότητά του για την παγκόσμια ειρήνη.

Να προσπαθήσουν να συνδέσουν το διπολικό σκηνικό της εποχής εκείνης με το σύγχρονο παγκόσμιο πολιτικό σκηνικό.

Να κατανοήσουν τις συνέπειες του Ψυχρού Πολέμου για την Ελλάδα.

Να διαμορφώσουν ιστορική συνείδηση δοκιμάζοντας να αναζητήσουν την ιστορική αλήθεια μέσα από αντικρουόμενες πηγές και εκτιμήσεις, ώστε να αντιληφθούν τη συνθετότητα της ιστορικής έρευνας και ερμηνείας.

Να διαμορφώσουν πολιτική κρίση αποτιμώντας τα ιστορικά γεγονότα του Ψυχρού Πολέμου, τους πρωταγωνιστές, τις πολιτικές.

Να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με την ανθρώπινη δυστυχία που προκάλεσε η τυφλή σύγκρουση δύο δυνάμεων και ο φανατικός διπολισμός (πχ τείχος του Βερολίνου).

Να καλλιεργήσουν την ανάπτυξη του προσχεδιασμένου προφορικού λόγου.

Β) ΣΤΟΧΟΙ ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΜΕ ΤΙΣ ΤΠΕ

Να εξοικειωθούν οι μαθητές με τον επεξεργαστή κειμένου και το λογισμικό παρουσιάσεων και να ανακαλύψουν και να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που παρέχουν για την παρουσίαση των απόψεων και σκέψεών μας.

Να δημιουργήσουν και να ανακαλύψουν τις δυνατότητες που προσφέρει ένα πολυτροπικό κείμενο.

Να ασκηθούν στην αναζήτηση πληροφοριών με τη βοήθεια εργαλείων του Διαδικτύου.

Να ασκηθούν στην κριτική ανάγνωση του περιεχομένου μιας ιστοσελίδας και να αντιληφθούν ότι και αυτή ως κείμενο, και μάλιστα πολυτροπικό, δεν αποτελεί πάντα φορέα αντικειμενικών απόψεων, αλλά συχνά χαρακτηρίζεται από έντονο υποκειμενισμό και μεροληψία.

5. Οργάνωση της τάξης - Διδακτικό συμβόλαιο - Χρήση Η.Υ. και γενικά ψηφιακών μέσων για το διδακτικό σενάριο

Οι μαθητές εργάζονται στο εργαστήριο της Πληροφορικής του Σχολείου χωρισμένοι σε ομάδες των τεσσάρων ή πέντε ατόμων. Η κάθε ομάδα εργάζεται στον δικό της υπολογιστή, εφόσον όμως υπάρχει η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν κι άλλοι υπολογιστές, μπορεί η κάθε ομάδα να χωρισθεί και σε υποομάδες, καθεμία από τις οποίες χρησιμοποιεί ξεχωριστό υπολογιστή (κάτι που θα ήταν προτιμότερο, γιατί συχνά οι εργασίες που καλείται να επιτελέσει η κάθε ομάδα είναι αρκετές σε αριθμό ή κάπως σύνθετες). Συνεπώς χρειάζονται 5-10 υπολογιστές για την υλοποίηση του σεναρίου. Η κάθε ομάδα έχει στην οθόνη του υπολογιστή της ένα συγκεκριμένο αρχείο με το φύλλο εργασίας που καλείται να φέρει εις πέρας. Κατά τη διάρκεια της εργασίας μπορεί να κρατά σημειώσεις σε τετράδιο, αλλά οι απαντήσεις θα δοθούν σε ξεχωριστό αρχείο κειμενογράφου ή Power Point ή θα παρουσιαστούν απλώς προφορικά (προσχεδιασμένος προφορικός λόγος). Οι τελικές παρουσιάσεις γίνονται ενώπιον όλης της τάξης που παρακολουθεί τα παραγόμενα αρχεία κάθε ομάδας με τη χρήση βιντεοπροβολέα. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι μαθητές χρειάζεται να ανατρέξουν και στο σχολικό τους εγχειρίδιο (το οποίο μπορούν και να βρουν διαδικτυακά), αλλά η εργασία γίνεται κυρίως μέσα από την αναζήτηση πληροφοριών σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες του διαδικτύου. Συγκεντρωτικά λοιπόν γίνεται χρήση: α) λογισμικών γενικής χρήσης (κειμενογράφος, λογισμικό παρουσιάσεων), προκειμένου να εξοικειωθούν οι μαθητές με τον πολυτροπικό λόγο, β) εφαρμογών διαδικτύου (φυλλομετρητής διαδικτύου, ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες, ιστοσελίδες ιστορικού περιεχομένου, ηλεκτρονικά αρχεία εφημερίδων, μηχανές αναζήτησης, διαδικτυακά βίντεο), καθώς οι πηγές του βιβλίου δεν επαρκούν, για να καλύψουν το σύνολο των στόχων που τίθενται, γ) νοητικών χαρτών (cmap), για την ουσιαστικότερη αποτύπωση των επιμέρους στοιχείων μια έννοιας, δ) ιστορικού λογισμικού (Centennia), ε) λογισμικού δημιουργίας ασκήσεων (Hot Potatoes).

6. Περιγραφή και αιτιολόγηση του διδακτικού σεναρίου

A. Η διδακτική αυτή πρόταση στηρίζεται κατά κύριο λόγο στη θεωρία της ανακαλυπτικής μάθησης και στις κοινωνικές θεωρίες μάθησης. Μέσα στο πλαίσιο αυτό οι μαθητές συνεργαζόμενοι μεταξύ τους ερευνούν από κοινού ιστορικές πηγές κάθε μορφής (κείμενα, προπαγανδιστικές αφίσες, βίντεο κτλ) μέσα από το διαδίκτυο και οδηγούνται μέσα από τον διάλογο στην απόκτηση και την κριτική αποτίμηση ιστορικών γνώσεων.

B. Το σενάριο διαιρείται σε δύο φάσεις:

A φάση

1^η Ομάδα: παρατηρώντας ιστορικούς χάρτες της Ευρώπης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (μέσα από το Διαδίκτυο ή τη Centennia) οι μαθητές καταγράφουν τις εδαφικές απώλειες της Γερμανίας μετά τη λήξη του πολέμου, καθώς και τη διαίρεση της χώρας και του Βερολίνου σε ζώνες επιρροής, αποκομίζοντας έτσι μια πρώτη γεύση της μετέπειτα διευρυνθείσης διαίρεσης του κόσμου σε δύο αντίπαλα πολιτικοϊδεολογικά στρατόπεδα. Επίσης

παρατηρώντας φωτογραφίες που θα εντοπίσουν στις ιστοσελίδες που τους δίνονται στα φύλλα εργασίας καλούνται να εντοπίσουν την κοινωνική και οικονομική κατάρρευση της ηττημένης Γερμανίας.

2^η Ομάδα: μελετώντας άρθρο της Wikipedia οι μαθητές αναμένεται να καταγράψουν κάνοντας χρήση νοητικών χαρτών (cmap) βασικές πληροφορίες για τη Συνδιάσκεψη της Γιάλτας. Ταυτόχρονα μελετώντας ιστορικό χάρτη που απεικονίζει τη διαίρεση του μεταπολεμικού κόσμου σε δύο στρατόπεδα καλούνται να γνωρίζουν τις βασικές δυνάμεις που αποτελούσαν τους δύο πολιτικούς πόλους, αλλά και να αναπτύξουν τον προβληματισμό τους για το μέλλον που προδίκιζε για την παγκόσμια πολιτική σκηνή μία τέτοια διαίρεση.

3^η Ομάδα: οι μαθητές μελετώντας σχετικό άρθρο της Wikipedia αποκομίζουν βασικές πληροφορίες για τη δημιουργία και τη λειτουργία του ΟΗΕ, τις οποίες παρουσιάζουν σε αρχείο Power Point. Παράλληλα διαβάζοντας το Προοίμιο του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από πηγή του σχολικού βιβλίου καλούνται να παρουσιάσουν σε νοητικό χάρτη (cmap) τις βασικές αρχές λειτουργίας του Οργανισμού, αλλά και να συνδέσουν την αναγκαιότητα της δημιουργίας του με τα τραγικά γεγονότα του Πολέμου που προηγήθηκε, καθώς και να προβληματισθούν για το αν και κατά πόσον επετεύχθησαν οι στόχοι του λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ιστορικά γεγονότα μετά το 1945, ακόμη και αυτά της σύγχρονης εποχής.

4^η Ομάδα: η ομάδα αναλαμβάνει, αφού μελετήσει ένα πληροφοριακό άρθρο (μέσα από ιστοσελίδα εφημερίδας) για το Δόγμα Τρούμαν, να καταγράψει σε αρχείο Power Point βασικές πληροφορίες γι' αυτό και στη συνέχεια μελετώντας δύο άρθρα από αντίπαλες ιδεολογικά εφημερίδες να καταγράψει σε κείμενο (στο Word) τις διαφορετικές αποτιμήσεις που επικρατούν σήμερα γι' αυτό και να επιχειρήσει τη δική του κριτική αποτίμηση για την πολιτική αυτή των ΗΠΑ.

5^η Ομάδα: η ομάδα αναλαμβάνει να παρουσιάσει κάνοντας χρήση νοητικού χάρτη (cmap) βασικές πληροφορίες για το ΝΑΤΟ και το αντίπαλον δέος του, το Σύμφωνο της Βαρσοβίας, τις οποίες εντοπίζει σε άρθρα της Wikipedia. Παράλληλα καλείται να αντιληφθεί μέσα από τις πληροφορίες αυτές τον διαφορετικό (ή μήπως ίδιο;) ρόλο των δύο αυτών υπερεθνικών οργανισμών.

Β Φάση

1^η Ομάδα: η ομάδα μελετά μέσα από πρωτογενείς ιστορικές πηγές (βίντεο εποχής, αφίσες, προπαγανδιστικά κείμενα), που βρίσκονται σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες που τους δίνονται στο φύλλο εργασίας, τον πόλεμο προπαγάνδας μεταξύ των κύριων αντιπάλων δυνάμεων του Ψυχρού Πολέμου (ΗΠΑ και ΕΣΣΔ) και την ιδεολογική κατασκευή της εικόνας του «άλλου», εν προκειμένω του εχθρού. Τα συμπεράσματά τους καταγράφονται σε αρχείο Power Point.

2^η Ομάδα: οι μαθητές καλούνται μέσα από τη μελέτη του αποκαλούμενου «ρολογιού της συντέλειας του κόσμου» (σχετικές πληροφορίες αντλούν από ιστοσελίδα) να γνωρίσουν τις πιο σημαντικές στιγμές κορύφωσης της έντασης μεταξύ των δύο αντιπάλων Υπερδυνάμεων, αλλά και να σχολιάσουν τον σημερινό «δείκτη» του ρολογιού, εκφράζοντας την προσωπική τους άποψη για το αν και κατά πόσον οι κίνδυνοι που εγκυμονούσε η ψυχροπολεμική περίοδος

έχουν εντελώς εκλείψει ή εμφανίζονται με άλλη μορφή. Τα συμπεράσματα παρουσιάζονται σε αρχείο Power Point.

3η Ομάδα: οι μαθητές μελετούν ένα πολύ σύντομο ιστορικό ντοκιμαντέρ, καθώς και ιστορικά άρθρα (όλα μέσα από ιστοσελίδες του διαδικτύου) και καταγράφουν σε αρχείο Power Point πληροφορίες σχετικά με το τείχος του Βερολίνου, τους στόχους που εξυπηρετούσε, αλλά και τους τρόπους με τους οποίους αντέδρασαν οι κάτοικοι και από τις δύο πλευρές της πόλης. Στόχος είναι να κατανοηθούν οι τραγικές συνέπειες του τείχους στις ζωές των απλών ανθρώπων.

4η Ομάδα: οι μαθητές μελετούν σχετικά άρθρα της Wikipedia και αναλαμβάνουν να καταρτίσουν πίνακες (σε αρχείο Word), όπου θα παρουσιάζουν πληροφορίες για την Άνοιξη της Πράγας και την Ουγγρική Επανάσταση του 1956. Επίσης μελετώντας συγκεκριμένη ιστοσελίδα που παρέχει πληροφορίες για την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού στις χώρες του Ανατολικού Μπλοκ καλούνται να εξάγουν συμπεράσματα σχετικά με την ομοιότητα του χρόνου και τρόπου εξέλιξης των γεγονότων στις διάφορες χώρες του πρώην Ανατολικού Μπλοκ. Τα συμπεράσματα παρουσιάζονται προφορικά με τη βοήθεια σημειώσεων που κρατούν οι μαθητές σε αρχείο Word.

5η Ομάδα: οι μαθητές μελετούν άρθρο της Wikipedia για τον ελληνικό Εμφύλιο Πόλεμο και καλούνται να καταγράψουν (σε αρχείο Word) βασικά γεγονότα και σταθμούς της ιστορίας του. Στη συνέχεια μελετώντας κείμενα διαφορετικής ιδεολογικής απόχρωσης που κινούνται προς τα άκρα του πολιτικού συστήματος καλούνται να αντιληφθούν τις αντιπαλότητες και τους διαφορετικούς τρόπους θέασης του σημαντικού αυτού γεγονότος της μεταπολεμικής ελληνικής ιστορίας που υφίστανται ακόμη και σήμερα, αλλά και να επιχειρήσουν να προχωρήσουν στη δική τους αποτίμηση των τραγικών γεγονότων.

Μετά το πέρας κάθε φάσης ακολουθεί η παρουσίαση των εργασιών κάθε ομάδας.

Ο διδάσκων αξιολογεί τους μαθητές τόσο κατά τη διάρκεια της ομαδικής υλοποίησης των εργασιών, όσο και στο τέλος των δύο φάσεων (ή της κάθε μιας ξεχωριστά) μέσω ερωτήσεων που έχει ο ίδιος ετοιμάσει στο Hot Potatoes, οι οποίες εναλλακτικά μπορούν να συνταχθούν από την κάθε ομάδα για το θέμα με το οποίο ασχολήθηκε αυτή και να απαντηθούν από τα μέλη των υπολοίπων ομάδων.

7. Φύλλα Εργασίας

Α φάση

ΟΜΑΔΑ Α - Η διαίρεση της Γερμανίας

1. Με τη βοήθεια της CENTENNIA να εξηγήσετε προφορικά στους συμμαθητές σας τις εδαφικές απώλειες της Γερμανίας μετά την ήττα της στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.
2. Με βάση τον παρακάτω χάρτη (<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Map-Germany-1945.svg>) να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας προφορικά τις

ζώνες στις οποίες διαιρέθηκε η Γερμανία και το Βερολίνο μετά την ήττα της στον Πόλεμο.

3. Να παρατηρήσετε μέσα από τη CENTENNIA το εδαφικό καθεστώς του γερμανικού χώρου κατά το 1950. Τι διαφορές παρατηρείτε σε σχέση με τον σημερινό; Μπορείτε να σκεφτείτε γιατί επιλέχθηκε από τις νικήτριες δυνάμεις αυτό το καθεστώς για τη Γερμανία;

Να αποθηκεύσετε σε ξεχωριστό φάκελο όλους τους χάρτες που θα βρείτε.

Να παρουσιάσετε μία ή δύο φωτογραφίες που σας έκαναν εντύπωση από τον παρακάτω σύνδεσμο σχετικά με την περίοδο της κατοχής της Γερμανίας από τους συμμάχους.

ΟΜΑΔΑ Β - Η συνδιάσκεψη της Γιάλτας και η δημιουργία των δύο μεγάλων συνασπισμών

1. Με βάση το λήμμα της Wikipedia (http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%88%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%93%CE%B9%CE%AC%CE%B%CF%84%CE%B1%CF%82) για την διάσκεψη της Γιάλτας και την «συμφωνία των ποσοστών» (θα βρείτε σύνδεσμο στην ίδια σελίδα) να καταγράψετε σε ένα σχεδιάγραμμα του cmap: α) τον χρόνο διεξαγωγής της διάσκεψης, β) τον τόπο, γ) τους κύριους συμμετέχοντες, δ) τον στόχο των συζητήσεων και ε) τις αποφάσεις σχετικά με την κυριαρχία των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ στις χώρες της Βαλκανικής. Να αποθηκεύσετε τα συμπεράσματά σας σε αρχείο εικόνας (jpg), το οποίο θα συμπεριλάβετε σε ένα σύντομο αρχείο Power Point, όπου θα εντάξετε μια-δυο φωτογραφίες που σας έκαναν εντύπωση από τη συμφωνία αυτή (μπορείτε να τις αναζητήσετε είτε στην ιστοσελίδα αυτή του Wikipedia είτε στις εικόνες του Google).
2. Επισκεπτόμενοι την παρακάτω ιστοσελίδα (<http://astro.temple.edu/~barbday/Europe66/resources/coldwardivisionmap1.htm>) να αποθηκεύσετε τον χάρτη (σε αρχείο Word) και να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας τις ευρωπαϊκές χώρες που αποτελούσαν τους δύο μεγάλους συνασπισμούς. Θεωρείτε ότι το νέο αυτό πολιτικό σκηνικό που δημιουργήθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο προμήνυε μια ειρηνική περίοδο ή μια νέα περίοδο εντάσεων; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας συντάσσοντας ένα σύντομο δοκίμιο (το πολύ 10 σειρές).

ΟΜΑΔΑ Γ - Προσπάθειες για την εδραίωση της ειρήνης

1. Μελετώντας το λήμμα του «ΟΗΕ» στην ελληνική έκδοση της Wikipedia (<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%97%CE%95>) να φτιάξετε μια σύντομη παρουσίαση στο Power Point, όπου θα παρουσιάζετε τη χρονολογία ίδρυσής του, τον αρχικό και τον σημερινό αριθμό των μελών του, τα κύρια όργανά του και τις δικαιοδοσίες τους, φωτογραφικό υλικό από την ίδρυσή του και τη σημερινή του έδρα.
2. Αξιοποιώντας την πηγή του βιβλίου σας στη σελίδα 140 (Προοίμιο του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών) να παρουσιάσετε σε ένα σχεδιάγραμμα του CMAP τους βασικούς στόχους της ίδρυσης του ΟΗΕ και να εξηγήσετε προφορικά στους συμμαθητές σας πώς συνδέονται οι στόχοι αυτοί με τα ιστορικά γεγονότα που προηγήθηκαν. Ως ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι

στόχοι αυτοί επετεύχθησαν; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα που συνέβησαν από το 1945 μέχρι και σήμερα.

ΟΜΑΔΑ Δ – Δόγμα Τρούμαν, Σχέδιο Μάρσαλ

1. Αφού διαβάσετε το άρθρο της Φ. Τωμαή από ΤΟ ΒΗΜΑ (<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=78&artid=171860&dt=12/03/2006>), να εξηγήσετε σε μια σύντομη παρουσίαση του Power Point: α) ποιος ήταν ο Τρούμαν, β) τι ήταν το Δόγμα Τρούμαν, γ) ποια τα αίτια του (ποια γεγονότα οδήγησαν την αμερικανική εξωτερική πολιτική σε αυτό το δόγμα), δ) ποιος ο στόχος του και ε) πώς εκπληρώθηκε (με ποιο Σχέδιο).
2. Αφού διαβάσετε δύο άρθρα εφημερίδων για το δόγμα Τρούμαν, ένα μιας φιλελεύθερης εφημερίδας, της Καθημερινής (http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_ell_2_13/03/2007_219202), και ένα μιας αριστερής, του Ριζοσπάστη (<http://www2.rizospastis.gr/story.do?id=5105014&publDate=31/5/2009>), να συντάξετε ένα σύντομο κείμενο (10 σειρών), όπου θα περιγράφετε τις διαφορετικές αποτιμήσεις της Δεξιάς και της Αριστεράς για την επίδραση του Δόγματος Τρούμαν στο εσωτερικό της Ελλάδας. Ποια η δική σας άποψη; Να την εκφράσετε προφορικά.

ΟΜΑΔΑ Ε - ΝΑΤΟ/ΣΥΜΦΩΝΟ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ

1. Διαβάζοντας το λήμμα της Wikipedia (<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%91%CE%A4%CE%9F>) για το ΝΑΤΟ, να φτιάξετε με τη βοήθεια του CMAP ένα σχεδιάγραμμα, όπου να παρουσιάζονται: α) το έτος ίδρυσης, β) οι ιδρυτικές χώρες και οι χώρες που προστέθηκαν κατόπιν (μέχρι και σήμερα), γ) οι στόχοι της συμμαχίας αυτής.
2. Διαβάζοντας το λήμμα της Wikipedia (<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%82%CE%92%CE%B1%CF%81%CF%83%CE%BF%CE%B2%CE%AF%CE%B1%CF%82>) για το Σύμφωνο της Βαρσοβίας να φτιάξετε με τη βοήθεια του CMAP ένα σχεδιάγραμμα, όπου να παρουσιάζονται: α) το έτος ίδρυσης της συμμαχίας, β) τα ιδρυτικά κράτη, γ) οι στόχοι ίδρυσης της συμμαχίας.
3. Να σχολιάσετε προφορικά τις σχέσεις μεταξύ των δύο Συμμαχιών.

Β Φάση

ΟΜΑΔΑ Α - Ο πόλεμος της προπαγάνδας

1. Με βάση τις αμερικανικές και σοβιετικές προπαγανδιστικές αφίσες που σας δίνονται (α) http://en.wikipedia.org/wiki/File:Is_this_tomorrow.jpg, β) <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:RedChannelsCover.jpg>, γ) <http://www.designer-daily.com/examples-of-american-cold-war-propaganda-2918>, δ) <http://www.designer-daily.com/10-amazing-cold-war-propaganda-posters-2901>) και το σύντομο βίντεο σοβιετικής παραγωγής για την κατάσταση των νέγρων στην Αμερική (<http://www.youtube.com/watch?v=P7qiVMgom8g&feature=related>) να

φτιάξετε μια σύντομη παρουσίαση στο Power Point, όπου θα επιλέξετε να παρουσιάσετε μερικές από αυτές και θα εξηγήσετε τους φόβους που καλλιεργούσε η μία χώρα για την άλλη, τα προτερήματά της και τα ελαττώματα του αντιπάλου και γενικότερα την εικόνα που καλλιεργούσε η κάθε υπερδύναμη για τον εαυτό της και για τον εχθρό της.

ΟΜΑΔΑ Β – Κρίσιμες στιγμές του Ψυχρού Πολέμου

1. Σας δίνεται η παρακάτω ιστοσελίδα (http://en.wikipedia.org/wiki/Doomsday_Clock), που αναφέρεται στο λεγόμενο «ρολόι της συντέλειας του κόσμου». Διαβάζοντας το μικρό εισαγωγικό σημείωμα της σελίδας να εξηγήσετε προφορικά στους συμμαθητές σας τι είναι αυτό που παρουσιάζει αυτό το ρολόι.
2. Εκμεταλλευόμενοι το σχεδιάγραμμα και τον πίνακα της ίδιας ιστοσελίδας να βρείτε τις τρεις πιο κρίσιμες στιγμές του κόσμου από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ως το 1970 και να εξηγήσετε γιατί θεωρήθηκαν τόσο κρίσιμες οι στιγμές αυτές για το μέλλον της ανθρωπότητας. Για όσα γεγονότα δε γνωρίζετε στοιχεία, να τα αναζητήσετε μέσω της wikipedia εκμεταλλευόμενοι τους υπερσυνδέσμους που προσφέρει. Σε ποιο σημείο βρίσκεται σήμερα το ρολόι; Θεωρείτε δικαιολογημένη την ώρα που δείχνει; Να παρουσιάσετε τα συμπεράσματά σας σε μία σύντομη παρουσίαση Power Point (όπου θα εντάξετε και το σχεδιάγραμμα).

ΟΜΑΔΑ Γ – Το τείχος του Βερολίνου

1. Αφού δείτε το παρακάτω σύντομο βίντεο (<http://www.youtube.com/watch?v=JZCwIKiiZrs&feature=related>), να το προβάλετε στους συμμαθητές σας εξηγώντας προφορικά τι ήταν το τείχος του Βερολίνου, πότε χτίστηκε και για ποιο σκοπό, ποια τραγικά αποτελέσματα είχε και πώς προσπάθησαν οι Ανατολικογερμανοί να το ξεπεράσουν (θα σας βοηθήσει και το παρακάτω άρθρο <http://reviews.in.gr/world/germanreunification/article/?aid=1231061260>).
2. Αξιοποιώντας τις μαρτυρίες ανθρώπων που έζησαν στην πρώην Ανατολική Γερμανία (<http://reviews.in.gr/world/germanreunification/article/?aid=1231061286> και <http://reviews.in.gr/world/germanreunification/article/?aid=1231061357>) να προσπαθήσετε να ερμηνεύσετε τα αίτια που οδήγησαν πολλούς Ανατολικογερμανούς να προσπαθήσουν να αποδράσουν από το Ανατολικό Βερολίνο. Να καταγράψετε τα αίτια αυτά κωδικοποιημένα σε μια διαφάνεια Power Point.

ΟΜΑΔΑ Δ - Η πτώση του Ανατολικού Μπλοκ

1. Αφού διαβάσετε τα παρακάτω λήμματα της wikipedia για την «Άνοιξη της Πράγας» (http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BE%CE%B7%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%A0%CF%81%CE%AC%CE%B3%CE%B1%CF%82) και την Ουγγρική Επανάσταση του 1956 (http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%85%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%95%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84

[%CE%B1%CF%83%CE%B7_1956](#)) να σχεδιάσετε στο Word έναν πίνακα με τις εξής στήλες: χώρα - χρονολογία - τρόπος επανάστασης - κύριοι εκπρόσωποι της επανάστασης (πρόσωπα ή ομάδες λαού) - κατάληξη.

2. Αφού διαβάσετε τις παρακάτω δύο ιστοσελίδες (http://wikipedia.qwika.com/en2el/History_of_communism και http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BF%CE%B2%CE%B9%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%88%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7#.CE.91.CF.80.CF.8C_.CF.84.CE.BF_1945_.CF.89.CF.82_.CF.84.CE.B7_.CE.B4.CE.B9.CE.AC_.CF.83.CF.80.CE.B1.CF.83.CE.B7_.CF.84.CE.B7.CF.82_.CE.95..CE.A3..CE.A3..CE.94_.1991) (μόνο το κεφάλαιο για την περίοδο 1945-1991) να φτιάξετε έναν πίνακα στο word με τις εξής στήλες: χώρα - έτος πτώσης υπαρκτού σοσιαλισμού – τρόπος πτώσης υπαρκτού σοσιαλισμού. Τι συμπεράσματα προκύπτουν για τον χρόνο και τον τρόπο πτώσης του υπαρκτού σοσιαλισμού; Να τα διατυπώσετε προφορικά (αφού κρατήσετε σημειώσεις σε ένα αρχείο Word).

ΟΜΑΔΑ Ε – Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος

1. Αφού διαβάσετε το λήμμα της wikipedia για τον ελληνικό Εμφύλιο Πόλεμο (http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%95%CE%BC%CF%86%CF%8D%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82_1946-1949) να γράψετε ένα σύντομο κείμενο (15-20 σειρές) για την ιστορία του ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου, όπου θα αναφέρετε: τις βασικές αντιστασιακές οργανώσεις (την ιδεολογία τους, τους αρχηγούς τους), τα «Δεκεμβριανά», τη «Συμφωνία της Βάρκιζας», τις εκλογές του 1946, τα αίτια της ήττας των κομμουνιστών και τις συνέπειες του πολέμου.
2. Διαβάζοντας δύο άρθρα που αντικρίζουν τον Εμφύλιο από αντίθετη ιδεολογικοπολιτική σκοπιά (κομμουνιστική: <http://politikokafeneio.com/dse/dse91.htm> (κεφάλαια «Τραγικές οι συνέπειες για τον λαό και τη χώρα» και «Αλλαγή στην κατάσταση») και κεντρώα - δεξιά: επιστολή του Σαρτζετάκη σε Λέσχη Φίλων Καταδρομών http://clubs.pathfinder.gr/lapetos_/665719?forum=67267&read=248) να παρουσιάσετε σε δύο αντιτιθέμενες στήλες (Word) το πώς αποτιμούν Δεξιοί και Αριστεροί την έκβαση του Εμφυλίου. Ποια η δική σας άποψη; Να την/τις διατυπώσετε προφορικά.

8. Προτάσεις για περαιτέρω δραστηριότητες – προτεινόμενες εργασίες - επέκταση

Στο τέλος των εργασιών κάθε φάσης ο διδάσκων θα μπορούσε να προσθέσει σύντομα κουίζ (πχ με το Hot Potatoes) για την αξιολόγηση των γνώσεων που απέκτησαν οι μαθητές. Επειδή το σενάριο καλύπτει και ενότητες του σχολικού εγχειριδίου πέραν του κεφαλαίου για τον Ψυχρό Πόλεμο (πχ ο Εμφύλιος Πόλεμος), το σενάριο μπορεί να «τεμαχιστεί» σε επιμέρους μικρότερα σενάρια, που θα περιλαμβάνουν ορισμένα μόνο από τα φύλλα εργασίας που προτείνονται εδώ, ανάλογα με τις πτυχές του φαινομένου που επιθυμεί να τονίσει περισσότερο ο διδάσκων και τον διδακτικό χρόνο που διαθέτει.

Ως επέκταση του σεναρίου θα μπορούσε να προταθεί η δραματοποίηση ενός «αγώνα λόγου» μεταξύ των κυβερνώντων των δύο μεγάλων αντίπαλων πόλων (ΗΠΑ-ΕΣΣΔ) σε κάποια χρονική στιγμή της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου.

9. Βιβλιογραφία – Πηγές

Αγγελάκος Κ. – Κόκκινος Γ. (επιμ.), (2004). Η διαθεματικότητα στο σύγχρονο σχολείο και η διδασκαλία της Ιστορίας με τη χρήση πηγών, Μεταίχμιο, Αθήνα.

Αντωνιάδης Λ., (1995). Η διδακτική της Ιστορίας, Πατάκη, Αθήνα.

Αργύρης Μ., (2002). Διερευνητική μάθηση με χρήση υπολογιστικών εργαλείων: Μία εναλλακτική πρόταση διδασκαλίας, στο Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα, σ. 98-118, Καστανιώτης, Αθήνα.

Βακαλούδη Α., (2001). Η συμβολή των Νέων Τεχνολογιών στην ιστορική διερεύνηση και διαθεματική αξιοποίηση των πολλαπλών αναπαραστάσεων ως πηγών, στα Πρακτικά 1ου Συνεδρίου για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη, Εκπαιδευτικό Λογισμικό και Διαδίκτυο, σ.76-89, Σύρος.

Γιαννόπουλος Γ.,(1997). Δοκίμια θεωρίας και διδακτικής της Ιστορίας, Βιβλιογονία, Αθήνα.

Γκίκα Ε., (2002). Σχεδιασμός εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (σεναρίων) για το μάθημα της Ιστορίας με τη χρήση εργαλείων των νέων τεχνολογιών: Μεθοδολογικές προσεγγίσεις, στο Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα, σ. 350-368, Καστανιώτης, Αθήνα.

Δάλκος Γ., (1990). Η χρήση της εικόνας στη διδασκαλία της Ιστορίας, Τα Εκπαιδευτικά, τ. 18-19.

Δαπόντες Ν., (2002). Η Κοινωνία της Πληροφορίας: Η εκπαιδευτική διάσταση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση (Τ.Π.Ε.-Ε), στο Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα, σ. 82-97, Καστανιώτης, Αθήνα.

Δερτιλής Γ., (1999). Παιδεία και Ιστορία, Καστανιώτης, Αθήνα.

Δημαράκη Ευ.Β., (2002). Δυναμικές αναπαραστάσεις για τη διερευνητική μάθηση στην Ιστορία, στο Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα, σ. 369-392, Καστανιώτης, Αθήνα.

Δημαράς Κ.Θ. & Σβορώνος Ν., (1995). Η μέθοδος της Ιστορίας, Άγρα, Αθήνα.

Δημητρακοπούλου Α., (2002). Διαστάσεις διδακτικής διαχείρισης των εκπαιδευτικών εφαρμογών της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας: Προς μια ολοκληρωμένη αξιοποίησή τους στην Εκπαίδευση, στο Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα, σ. 57-97, Καστανιώτης, Αθήνα.

Δημητρόπουλος Ε.Γ., (2001). Εισαγωγή στη Μεθοδολογία της Επιστημονικής Έρευνας, εκδόσεις Έλλην, Αθήνα.

Κόκκινος Γ., (1998). Διδακτικές προσεγγίσεις στο μάθημα της Ιστορίας, Μεταίχμιο, Αθήνα.

Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη Γ., (1991). Οι εκπαιδευτικές και κοινωνικές διαστάσεις της χρήσης των νέων τεχνολογιών στο σχολείο, Σύγχρονα Θέματα, τευχ. 46-47, σ. 77-93.

Κυρκίνη Α., (1999). Η εξέλιξη της ιστοριογραφίας και η επίδρασή της στη σχολική πράξη, Νέα Παιδεία, τ. 89, Αθήνα.

Κυρκίνη Α., (1985). Σύγχρονα μοντέλα διδασκαλίας της ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, στη Βρετανία, Γερμανία, Ιταλία, Φιλολογική, 52.

Λεοντσίνης Γ., (1999). Ιστορία – Περιβάλλον και η διδακτική τους, Λεοντσίνης, Αθήνα.

Ξωχέλλης Π., (2000). Η διδασκαλία της Ιστορίας στο Γυμνάσιο και το Λύκειο: Ερευνητική συμβολή στη διδακτική της Ιστορίας, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

Σακκά Β., (2003). Η προσέγγιση των πηγών και η διδασκαλία της Ιστορίας: το πρόβλημα της αξιολόγησης, Η Φιλολογική, τ. 82.

Σκουλάτος Β., (1997). Το μάθημα της Ιστορίας στο ελληνικό σχολείο κατά την τελευταία εικοσαετία: εγγενείς παθογένειες και προσπάθειες ανανέωσης, Νέα Παιδεία, τ. 81.

Σκούρος Τρ., (1991). Η Νέα Ιστορία: Η σύγχρονη αντίληψη για τη διδασκαλία της Ιστορίας με τη χρήση των πηγών, Λεμεσός.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση φιλοδοξεί να βοηθήσει τους μαθητές να ανακαλύψουν βασικά γεγονότα της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου και, πολύ περισσότερο, να κατανοήσουν τις βαθύτερες πολιτικές και ιδεολογικές αντιπαραθέσεις που σημάδευσαν το παγκόσμιο μεταπολεμικό σκηνικό αναπτύσσοντας παράλληλα κριτική στάση απέναντι στα γεγονότα και καλλιεργώντας έναν γόνιμο πολιτικό προβληματισμό που ξεπερνά τα στενά χρονικά όρια της εν λόγω εποχής. Από αυτήν την άποψη ενδεχομένως να θεωρηθεί ότι σε κάποια σημεία του υπερβαίνει τους στενούς διδακτικούς στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος. Κρίνεται ωστόσο αναγκαίο δεδομένων των προκλήσεων της εποχής οι μαθητές να προβληματισθούν για το φαινόμενο του ιδεολογικού και πολιτικού διχασμού και των επιπτώσεών του.